

DAGSINS MEINING

Lætt hjá Finni at hóreiggja sær

Løgtingsmaðurin Dan Petersen hevur so sára rætt í viðmerking síni, at skrivingin hjá samgongulimum, eitt nú Finni Helmsdal, er desperat, nú valið nærkast, og einki er vunnið á fullveldisleið, samstundis sum aðrir samfelagstættir eru misrøktir. Í síni greining um vinnupolitikk Javnaðarfloksins í greinini um, at javnaðarpolitikkur elvir til ábyrgdarloysi, fær tjóðveldismaðurin tað at ljóða sum um, at Javnaðar-flokkurin hevur stuðlað vinnulívi og vinnulivsmonn-um einans við tí endamáli at fáa atkvøður og at hesin politikkur nærur var eitt sjálvtkuborð.

Javnaðarflokkurin hevur altíð ásannað, at fyritreytin fyri vælfærdarsamfelagnum við góðum almanna-heilsu- og mentannarviðurskiftum er ein sterkur búskapur, og kjarnin í einum góðum búskapi er eitt sterkt, fjøltáttað og dynamiskt vinnulív við einum breiðum eigaraskara. Tí hevur flokkurin rikið ein virkan vinnupolitikk frá byrjan. Politikkurin hevur verið at seta upp lógarkamar, m. a. skattapolitiskt, við almennum partapeningi, veðhaldum og stuðuls-lánum.

Uttan veðhald og stuðulslán var neyvnan línubáta- og seinri sildaflothin bygdur upp síðst í 50-unum og fyrst í 60-unum. Politikkaranum við tí vantandi søguliga innlitinum kann upplýsast, at tey vinnuligu framtøk-ini frá 1959 til 1962 lögdu av álvara lunnar undir vælfærdarsamfelagið. Uttan almennan partapening, kanska eisini veðhald, vóru neyvnan tey nógvu flaka-virkini bygd. Tað vóru tann nýggi flothin og virkini, sum gjørdur, at 3-4000 føroyingar kundu koma heim-afuttur at vinna ella fáa tjans við føroyskum skipum, tí hesir føroyingar noyddust í 50-unum at vinna sær úr-tøku í Íslandi og Grønlandi ella við norskum, týsk-um og bretskum skipum!

Hetta var ikki nakað sjálvstøkuborð, men hesin poli-tikkur gav ungum, evnaríkum monnum, samvinnu-feløgum og útgerðarvirkjum møguleikan at ognar sær fiskifør, og summir av hesum monnum kundu halda fram innan aðrar veiðihættir, eitt nú við silda- og rækjuskipum til gagns fyri føroyska samfelagið.

Seinri, í 70-unum, kom stuðulsskipanin, við t. d. rá-fiskagrunninum, sum var neyðug tá, men sum virk-aði alt ov leingi, og ikki sum ætlað. Politikkaranum við vantandi søguvitanini skal upplýsast, at Tjóð-veldisflokkurin sat eisini í Tinganesi heila valseiki-ð og hevði landsstýrismannin í Fiskivinnumálum. Hes-in stuðul vaks ikki upp um fjallatindarnar, meðan Javnaðarflokkurin hevði stjórnarábyrgd. Tvørtur-ímóti var Javnaðarflokkurin við til at fáa kappingar-partin inn í skipanina, og var seinri eisini við til seta skipanina úr gildi. Tað er lætt hjá einum høvudsstað-arpolitikkara at hóreiggja sær ídag um skeivan vinnupolitikk, men teir politikkar, sum lögdu rygg til tá, gjørdur tað fyri at skapa vinnu og fólki virkis-møguleikar, fáa samfelagnum inntøkur, og byggja út okkara góða land, vælfærdarsamfelagið, so eisini Finnur Helmsdal fekk møguleikar at virka innan almanna-verkið!

Sosialurín

Sosialurín

Sosialurín

Stovnaður: 1927

Ábyrgdarblaðstjóri:

Jan Müller jan@socialurin.fo

Blaðstjóri:

Eirikur Lindenskov eirikur@socialurin.fo

Tíðindaleiðari:

Jústinus Eidesgaard justinus@socialurin.fo

Marknaðardeild:

Eyðun Klakstein eydun@socialurin.foJonhard Johannessen john@socialurin.foEdvard Joensen edvard@socialurin.foTurið Kjølbro turið@socialurin.foÁki Bertholdsen aki@socialurin.foEyðun Klakstein eydun@socialurin.foJohn Johannessen john@socialurin.foEdvard Joensen edvard@socialurin.foTurið Kjølbro turið@socialurin.foStefan í Skorini stefan@socialurin.fo

Ítróttur:

Jákup Mørk jakup@socialurin.fo

Myndamenn:

Jens Kristian Vang jensk@socialurin.foÁlvur Haraldsen alvur@socialurin.fo

Sosialurín í Norðoyggjum:

Postmoga 231

Nólsoyar Pálsøta 1

700 Klaksvík

tel. 458686 fax 458687

e-post: klaksvik@socialurin.fo

Uppseting/prent:

Uppseting: Hestprent

Prent: Prentmiðstöðin

Útgevari:

Sp/ff Sosialurín

Avgreiðsla:

Mán.-frí. 8-16

Argjavegur 26,

Tel. 311820, Fax 314720

Postadressa:

Postboks 76, 110 Tórshavn

E-mail:

post@socialurin.folysing@socialurin.folysingartorg@socialurin.fo

Blaðið verður prentað

mánadag-fríggjadag klokkan 14⁰⁰

VIÐMERKING

Lógin um vinnuligan fiskiskap:

Verður umsitin í stríð við andan í lógini

Heini O. Heinesen

Viðmerkingar til landsstýrismannin í fiskivinnumál-um og fyrispurningar.

Fiskimálastýrið og Jørg-en Niclasen, landsstýris-maður, tosa nógv um at minka um veiðitrýstið. Hesir somu, sum tala um minking av veiðitrýstinum, ganga nú á odda at innflyta norskar línubátar inn í útróðrarflotan á sama hátt, sum byrjað varð við Froya-nesi í sínari tíð.

Tað, sum eg vil hava at vita frá Jørgeni Niclasen, er, um hann ætlar at gera allan útróðrarflotan til línuskip. Skip, sum hava ligið og gnaðað gummi í fleiri Harrans ár, kunnu nú um-doypast til norskar innflutt-ar frýstílínubátar. Mær er sagt, at teir, sum keypa hes-ar bátar, fáa studning úr norska statskassanum, til at uppkøpa fiskiloyvir í Fø-royum.

Spurningurin er bara: Er tað neyðugt í heila tíkið at áseta fiskisdagar, um hetta skilið heldur fram? Og eg kundi hugsað mær at spurt: Hvar er felagið Línuskip í hesum leiki, nú teir verða etnir upp innanífrá?

Tað eru heilt aðrar reglur galdandi um stødd og veiðitrýst, tá ið útrórar-menn skulu skifta sínar bát-ur út, men tá ið tað er at uppkøpa norskar frýsti-línubátar, er einki óført. Eg

havi skilt, at bátar upp á fleiri hundrað tons eru á veg inn í flotan fyri útróðr-arbátar, sum hava verið lítið og einki brúktir seinastu ár-ini. Tað kundi verið áhuga-vert at fingið at vita frá Jørgeni Niclasen og Fiski-málastýrinum, hvar heim-ildirnar í lógini liggja? Er tað rætt at leggja fleiri enn tvey loyvir saman?

Prosentbýtið í lógini er ikki burturtikið enn. Heini O. Heinesen og Tjóðveldis-flokkurin fara ongantið at ganga við til, at hetta pro-sentbýtið verður burturtik-ið. Tí er tað eisini ein spurningur fyri Meginfelag Útróðrarmanna, at teirra bólkur nú verður uppetin av hesum somu skipum, sum við studningi eru tikin úr norska flotanum fyri at regulera teirra veiðitrýst. Hesin studningur skal nú brúkast til at økja veiði-trýstið á føroyska land-grunninum.

Høvdu hesi skip komið inn í flotan fyri okkara gomlu línubátar, so var lo-gikkur í hesum, men tað, sum nú hendir, er, at vit fáa fleiri línuskip, enn gott er. Sum er, hava vit ivaleyst av línuskipum á føroyagrunni-num. Og teir, sum eru her framanundan, koma so at fáa skerdar møguleikar.

Skulu vit í framtíðini hava ein havgangandi útróðrarflota, er neyðugt, at hesir leggja saman í sínum egna bólk. Tað kann ong-antið verða rætt, at fiski-loyvir verða flutt úr útróðr-arflotanum til stór línuskip, sum kunnu royna í so gott sum í øllum veðri, 24 tímar um samdøgnið, meðan útróðrarbátar bert eru nakrar fáar tímar úti, tá ið viðrar.

Um hetta heldur fram, er eingin grund fyri í heila tik-ið at tosa um avmarkingar í veiðitrýstinum, tí tað er eingin partur í flotanum,

sum er so nógv avmarkaður av veðri og vindi sum útróðrarflotin.

Spurningurin er eisini, hvussu roknistykkið sær út hjá hesum skipum. Tað, sum eg havi hoyrt um norska línubátin, sum kom-in er framanundan, er, at hann hevur havt stórt hall. So, búskaparligta er einki, sum talar fyri hesum - uttan at hjálpa norðmonnum og teirra strámonnum í Føroy-

um burtur úr teirra trupul-leikum. Úrslitið verður bert, at tað verður einki línuskip, sum fær tað at bera til, samstundis sum havgangandi útróðurin verður avtikin við vælsign-ilsí frá Fiskimálastýrinum.

Tað nyttar so lítið at hava eina lóg um vinnuligan fiskiskap, tá ið hon verður umsitin beinleiðis í stríð við andan í lógini.

Fyrireikandi fundur til at stovna felag fyri dement (minnisveik) og avvarðandi

Fundurin verður mánakvöldið 25.6 kl. 19.30 í MBF-húsinum. Endamálið við fundinum er at vita, um fakfólk og avvarðandi eru, ið eru sinnað at virka fyri at felag verður stovnað, sum kann arbeiða fyri at bøta um korini hjá teimum dementu og avvarðandi teirra, tí tað er ein tung og svár uppgáva at liva saman við dementum fólki.

Vit hava eingi tøl í Føroyum fyri, hvussu nógv fólk liða av hesi sjúku, men samanbera vit við lond-ini rundan um okkum, er tað óivað stórt og sigast kann, at uml. 60 % av teim dementu liða av alzheimer-sjúkunum.

Í londunum rundan um okkum verður nógv kannað og gjørt fyri henda bólkinn, og tí halda fyri-reikararnir, at løtan er komin at seta hetta á dags-skránna heima hjá okkum.

Lýsingar					
Freistir:	Tekstlýsingar	Størri lýsingar	Lýsingartorgið	Heilsanir	
Týsdagsblaðið	Mán.kl. 10	Frí. kl. 15	Frí. kl. 12	Frí. kl. 12	
Mikudagsblaðið	Týs. kl. 10	Mán. kl. 15	Mán. kl. 12	Mán. kl. 12	
Hósdagsblaðið	Mik. kl. 10	Týs. kl. 15	Týs. kl. 12	Týs. kl. 12	
Fríggjadagsblaðið	Hós. kl. 10	Mik. kl. 15	Mik. kl. 12	Mik. kl. 12	
Leygardagsblaðið	Frí. kl. 10	Hós. kl. 15	Hós. kl. 12	Hós. kl. 12	
Størri lýsingar, sum nógv arbeiði stendst av, mugu vera inni í góðari tíð og áðrenn ásettu freistir.					
Framhjápláss má umbjóðast í góðari tíð.					
Stødd:					
Ein heil síða í Sosialinum er 254 mm breið og 346 mm í hædd. Breiddin á einum teigi er 39mm og rúmið millum teigarar er 4mm.					

VIÐMERKINGAR

Tað hevur ikki verið lurtað eftir skúlanum

Pauli Nielsen

rektari

Lat meg siga beinanvegin:

Tá ið kreppan kom í hædd-ina fyrst í 90-árunum, høvdu føroyskir myndug-leikar júst yvirtikið umsit-ingina av Føroya lærara-skúla. Hetta hendi við blokkinum í 1988. Seinastu árinu undir danskari um-siting var Læraraskúlin skerdur inn at beini, og tí var Føroya Læraraskúli møguliga verri fyr enn aðrir skúlar, tá ið kreppan kom. Men í Danmark var tá ein natúrligur táttur av figgjarskipanini ella jáltan-ar skipanini, at eitt møguligt undirskot varð játtað á eykafiggarlóg, og loyvt var í rimiligan mun at flyta útreiðslur og inntøkur mill-um tvey figgjarár. Eg skal leggja aftrat, at stórur mun-ur er á tí upphædd, sum kemur inn í landskassan fyri Læraraskúlan sum partur av afturberingini frá danska statinum og tí játt-an, sum Læraraskúlin hev-

ur fingið øll hesi árin.

Tað er tí rætt, sum stend-ur í Dimalmætting leygar-dagin.

Føroya Læraraskúli hev-ur strítt eitt vónleyst stríð stóran part av 90-árunum til tess at fáa endarnar at røkka saman. Sama hvat ið skúlin hevur sagt (tá varð ikki altíð alt niðurskrivað), ella skrivað, so hevur ikki borið til at fáa eina játt-an,sum gav líkinda vón um at fáa tað at bera til, ið hvussu er ikki í fyrstu syftu.

Av somu grund vildi skúlin til endan ikki einsa-mallur taka avgerð um upp-tøku av lesandi, men vildi hava, at Landsskúlafyrisit-ingin tók endaligu støðuna út frá teimum møguleikum, hon í síðsta enda sá, at bjarga Læraraskúlanum neyðugu játtanina.

Tað er eisini rætt, sum stendur í Dimalmætting leygardaign, at rektarin, vegna vónleysu figgjar-játtanina, nýtti stóran part av síni tíð á hvørjum ári at leita eftir skerjing oman á

skerjing, og tí kom at taka á seg so nógv arbeiði, at tað mátti siggjast aftur í dygd-ini. Eingin dugir alt líka væl, heldur ikki rektarin á Føroya Læraraskúla.

Dimalmætting nevnr umsitingarleiðaran. Umsit-ingarleiðari er so nógv sagt, men ein av lærarum skúlans hevði eitt sindur av tíð at taka sær av figgjar-málum.

Sjálvkravdur vildi hann lata frá sær teir fáu tímar, hann hevði til hetta enda-mál, tá hann óvantað aftur hevði fingið fullar hendur í undirvísingini. Kortini lovaði hann fyri onga løn at taka á seg mesta partin av tí arbeið, sum hann áður hevði gjørt, og part av hes-um arbeiði ger hann enn, uttan at fáa eitt oyra fyri tað. Alla tíðina hevur hann verið rektaranum góður í ráðum – og eisini í hesum døgum, nú tað leikar so hart á.

Ein sera týðilig niður-støða frá teirri tíðini er, at myndugleikarnir hava ikki lurtað eftir skúlanum. Tí

hevði eg vantað, at tað fór ikki at endurtaka seg. Tað má vera øllum greitt, at tá ið als einki er at geva út av figgjarliga, og eithvørt óvantað smános kroystir ein út um figgjarkarmin, fær tað óbøttligar fylgjur ikki at fáa seinastu fáu krónurnar. Tað verður støð-ugt um repplið, at tað eydn-ast ella ikki, og so at siga alt valfrælsi verður burtur.

Í ár vildi eg sleppa skúla-num undan pestini og gjørdi var við, at skúlin mátti hava 500.000,- kr. af-trat játtanini á figgjarlógini, enn hann gjørdi tá. Meginpart-urin av teirri milliónini fer til at gjalda starvsvenj-ingina hjá teimum trimum flokkunum, sum eru komnir aftrat at hava starvsvenjing, og øll, sum búgva her á landi, og hava dagligar rokningar at gjalda, vita, at nógvur vøgur og tænarast eru nógv dyrk-aðar hesi somu seinasti 10 árin.

Lønirnar standa held-ur ikki í stað. Tíðliga í 90-árunum fann leiðsla Læraraskúlans eina loysn við samlestri millum

gongdina uppeftir í skipan-ini, og leiðsla skúlans fær álagt at seta upp eitt rokn-i-stykki, sum í seinna enda ikki gongur upp í verki.

Tí var nú ovboðið. Skúlin søkti eykajáttan, sum hann fekk við biti og sliti. Leggj-ast skal aftrat til kunningar, at Læraraskúlin í dag er dupult so stórur sum í 1991.

Komandi skúlaár vera 201 lesandi á Føroya Lær-araskúla, og kortini kostar skúlin nú bert 1 millión meira á figgjarlógini, enn hann gjørdi tá. Meginpart-urin av teirri milliónini fer til at gjalda starvsvenj-ingina hjá teimum trimum flokkunum, sum eru komnir aftrat at hava starvsvenjing, og øll, sum búgva her á landi, og hava dagligar rokningar at gjalda, vita, at nógvur vøgur og tænarast eru nógv dyrk-aðar hesi somu seinasti 10 árin.

Lønirnar standa held-ur ikki í stað. Tíðliga í 90-árunum fann leiðsla Læraraskúlans eina loysn við samlestri millum

flokkar í linjugreinum, sum síðani á hvørjum ári hevur spart landskassanum um-leið 2000.000,-, skrivað tvær milliónir krónur um árið. Hetta svarar til ikki minni enn 16.000.000,- kr. tey árin, skipanin hevur virkað, og 10.000,- kr. um dagin, hvønn einasta dag, skúlin hevur verið opin síðani. Tað var rektarin á Føroya Læraraskúla, sum dugdi at siggja ta loysnina og teir pedagogisku møgu-leikar, sum eisini liggja í henni. Hesin peningur verður av rektaras ávum eisini spardur komandi ár og aftur og aftur komandi árin.

Kortini verður skúlin so niðurpíndur figgjarliga, at so at siga hvør einasti ger-andisdagur hjá leiðsluni á skúlanum er merktur av tí og tekur kreftirnar frá so at siga øllum øðrum arbeiði, sum eigur at verða gjørt.

Tíðliga í 90-árunum fann leiðsla Læraraskúlans eina loysn við samlestri millum

Nú fer mær kalt niður eftir bakinum

Pauli Nielsen

rektari

Í Fregnum fríggjadagin stoyta tveir lesandi í sama pedagogflokki á Lærarar-skúlanum eina lortabyttu oman yvir skúlan. Tað ger formaðurin í Ráði teirra lesandi eisini.

Hinir báðir eru eisini í nevndini í Ráði teirra les-andi, og samrøðan við for-mannin saman við samrøð-uni við teir, fær í hvussu so er fólk, ið ikki vita betur, at halda, at øll lesandi á Lær-araskúlanum standa saman um tað, sum teir siga.

Tað passar ikki.

M.a. vendi eitt av bløðun-um sær ein dagin herfyri til onkran lesandi á skúlanum at fregnast eftir vánaligum tíðindum um skúlan og skúlans leiðslu.

Tá ið blaðið fekk heilt annað at vita, vóru sjálv-andi eingi tíðindi at bera. Heldur enn at svara hvøjrari einstakari ákæru frá teimum lesandi í Freg-num, tað ber stutt sagt ikki til, fari eg fyrst ørstutt at greiða frá umstøðunum á Læraraskúlanum og teim-um tonkum, sum liggja aftanfyri arbeiðið í geran-disdegnum.

Eins og so at siga allir skúlar, eisini aðrastaðni enn

í Føroyum, hevur Føroya Læraraskúli ein rættuliga hopleysa trongan hølis-karm at starva í. Stórur partur av hesum høliskarmi er saman við Venjingar-skúlanum, so hvørki tey á Venjingarskúlanum, ella vit á Lær-araskúlnum sleppa undan samanrenningum í dagligu undirvísingini. Tað kann við hvørt vera positivt at mótast, men gevur eisini samanstoytir, fæst ikki eyga á møguleikarnar.

Serliga pedagogútbúg-vingin starvar nógv í pro-jektum, og tað setur onnur krøv enn undirvísing, har ein lærari situr framan fyri teimum lesandi inni í eini skúlastovu, soleiðis sum tey flestu kenna undir-vísing og hugmynda sær undirvísing eisini á einum læraraskúla í 2001.

Fyri at fáa hetta virksem-ið at bera til, verða vit noydd at nýta hvønn krók á skúlanum, men í ávisan mun kunnu lesandi eisini velja at sita aðrastaðni, t.d. heima, og arbeiða, einsa-møll ella saman við øðrum, tá ið tað kann vera ein góð loysn.

Tað, sum tykist vera trup-last hjá summum at skilja, er, at undirvísingar- og arbeiðshættirnir á eini lær-araútbúgving og eini peda-

gogútbúgving eru ein líka stórur og umráðandi partur av innihaldinum í undirvís-ingini, sum fakliga inni-haldið annars, sama um tað verður leitað fram úr ymiskum tilfari ella frá ymiskum heimildarfólkum, og frá livandi lærarum og børnum og ungdomum. Tað vita vit, at øll hesi hava royndir, sum lærarar og pedagogar kunnu nýta til tess at gerast klókir upp á, hvussu best er at skipa seg í dagliga pedagogiska arb-eiðinum í skúla ella á stovni.

Men at vita um slíkt er ikki nóg mikið, tí eru teir undirvísingar- og arbeiðs-hættirnir, sum verða nýttir í verki so avgerandi sum innihald í lærara- og peda-gogútbúgvingum.

Hetta vita tey eisini á ú-búgvingunum í londunum uttan um okkum. Har er júst sama toganin sum her. Men í størri londum enn okkara, við fleiri útbúg-vingarstøðum, eru tey, sum royna at draga pedagogisku útbúgvingarnar tann vegin, ið alt vit og skil, ið til er um náttúruna í pedagogiskum útbúgvingum,veit, at tær eiga at fara, har eru hesi nógvu fólk minni útsett enn vit fáu, sum fáast við hetta heima hjá okkum.

Fýlst verður á, at einki mið og mál er fyri undirvís-

ingina á Læraraskúlanum, men til er lóg, sum hevur sítt at siga, til er kunngerð, sum stingur út í kortið fyri virkseminum, og síðani leiðbeinandi lesiætlanir í øllum lærugreinum og evn-um.

Eisini tør hava ein enda-málspart.

Hetta er grundarlagið undir arbeiðinum á Lærarar-skúlanum og tað liggur á hvørjum einasta lærara at tulka hesar orðingar, so tær siggjast aftur í dagliga arb-eiðinum í skúla ella á stovni.

Fara vit til møtiskylduna, so er hon eitt mál, sum av og á kemur til umrøðu. Í lógini, § 11, stk. 6 stendur: Øll, ið hava nomið ta undir-vísing, sum miðar ímóti lærarapróvtøku, hava at-gongd at fara upp til hesa próvtøku. Henda orðing hevur altíð verið tulkað sum møtiskylda.

Men sum útbúgvingin er skipað við nógvum ein-staklingsarbeiði og við arb-eiði longri tíð í bólkum, ber ikki til at skriva protokol, sum tá ið talan er um sið-bundna undirvísing. Tí er mannagongdin á Lærarar-skúlanum tann, at fyrst gera tann einstaki lærarin vart við seg hjá teimum, sum lesandi vóru væl betur fyri fakliga enn teirra lesandi,

men helt eisini, at fakliga karakterjagstranin kundi skugga fyri veruliga enda-málinum við undirvísing-ini, sum er hegni at arbeiða við lærugreinini í verki saman við børnum og ung-um, so tað stingur djúpari enn bara vitan.

Aftaná var lærari okkara í somu lærugrein próvdóm-ari niðri í Danmark, og heimafturkomin var hon heldur ikki í iva um fyri-munin, sum okkara lesandi høvdu. Leiðslan á Lærarar-skúlanum hevur fult álit á, at próvdómarnir gera sítt arbeiði til lítar.

Fara vit til møtiskylduna, so er hon eitt mál, sum av og á kemur til umrøðu. Í lógini, § 11, stk. 6 stendur: Øll, ið hava nomið ta undir-vísing, sum miðar ímóti lærarapróvtøku, hava at-gongd at fara upp til hesa próvtøku. Henda orðing hevur altíð verið tulkað sum møtiskylda.